

2. Identyfikacja szans w otoczeniu Gminy Siemysł

2.1. Synteza szans w otoczeniu

Na podstawie analizy otoczenia dokonano wyboru szans w otoczeniu (zamieszczonych w załączniku). Poniżej przedstawiono najistotniejsze z nich:

- Integracja Europy Środkowo–Wschodniej z Europą Zachodnią
- Polityka wspierania regionów opóźnionych w rozwoju
- Nadmorskie i przygraniczne położenie województwa zachodniopomorskiego
- Duża liczba przejść granicznych (21)
- Wysoka aktywność gospodarcza regionu (około 154 tys. podmiotów; w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców - 891 firm - daje to drugie miejsce w kraju)
- Koncentracja podmiotów gospodarczych w pasie zachodnim, nadmorskim i w dużych aglomeracjach miejskich
- Zaliczenie do najaktywniejszych powiatów powiatu kołobrzeskiego
- Port morski w Kołobrzegu
- Gospodarka morska jako ważny dział gospodarki regionu
- Sprzyjające rozwojowi rolnictwa warunki glebowe i klimatyczne na terenie województwa
- Produkcja zwierzęca jako jeden z ważnych kierunków rozwoju regionu
- Związek rozwoju turystyki i istniejącego potencjału rozwojowego turystyki z pasem nadmorskim
- Istniejąca baza turystyczno-noclegowa
- Potencjał dla rozwoju w powiecie kołobrzeskim turystyki pobytowej, sobotnio-niedzielnej, agroturystyki, turystyki sanatoryjnej, konferencyjnej i biznesowej
- Działalność “Euroregionu Pomerania”
- Zasoby energii odnawialnej
- Stosunkowo dobra dostępność komunikacyjna: drogowa, morska, lotnicza, kolejowa
- Istniejące możliwości lecznicze w szpitalu w Kołobrzegu
- Lokalizacja w Kołobrzegu 51,7% łóżek bazy sanatoryjnej (6,9 tys.)
- Niezagrożone ekologicznie środowisko
- 1000 –letnia historia, zaślubiny z morzem
- Tereny inwestycyjne i zasoby naturalne
- Gęstość zaludnienia najwyższa po miejscowościach: Szczecin, Koszalin i Świnoujście

- Występowanie w powiecie kołobrzeskim tylko jednego centrum gospodarczego, miasta – uzdrowiska, kurortu środkowopomorskiego
- Zdecydowanie lepszy niż w innych powiatach udział liczby rolników do liczby pracujących
- Ponad 70% powierzchni użytków rolnych w rękach rolników indywidualnych
- Drugie miejsce powiatu w województwie pod względem liczby udzielonych noclegów (na 100 mieszkańców)
- 4 miejsce powiatu w województwie pod względem liczby zatrudnionych w sektorze usług
- Najwyższy w powiecie po Szczecinie, Koszalinie, Świnoujściu i powiecie polickim wskaźnik udziału ludności w wieku produkcyjnym

2.2. Szanse postrzegane przez społeczność Gminy Siemyśl

Rozwój turystyki krajowej i zagranicznej:

- Rozbudowa zaplecza turystycznego Kołobrzegu
- Rozwój agroturystyki

Stworzenie warunków do rozwoju wsi:

- Warunki dla rozwoju przetwórstwa rolnego
- Powstawanie grup producenckich
- Zapewnienie dochodowości mieszkańcom wsi
- Stworzenie możliwości zagospodarowania budynków popegeerowskich

Zmniejszenie bezrobocia

- Większa pomoc państwa dla rejonów z wysokim bezrobociem

Poprawa sytuacji ekonomicznej społeczeństwa

Współpraca gospodarcza z innymi państwami

Komentarz

Analiza dostępnych danych statystycznych w porównaniu do dochodu z podatku od osób fizycznych potwierdza dominującą funkcję usług turystycznych i sanatoryjnych. Stanowi to mocną stronę powiatu, niemniej sezonowy charakter tych usług, znaczący udział sfery rolnictwa i bardzo trudne do spełnienia przepisy Unii Europejskiej (dotyczące uzdrowisk) mogą spowodować, że mocna strona stanie się słabą stroną.

Kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju powiatu będzie miała polityka miasta Kołobrzeg. Przyznanie obszarowi całego miasta statusu uzdrowiska spowoduje konieczność przeniesienia działalności przemysłowej poza granice miasta. Problematyczny stanie się rozwój portu i związanej z nim działalności gospodarczej.

Współpraca gospodarcza Polski z innymi krajami i stworzenie warunków dla rozwoju wsi pozwolą przyspieszyć rozwój powiatu i gminy. Zwiększenie przychodów gminy może poprawić rozwój turystyki krajowej i zagranicznej oraz większa pomoc państwa dla rejonów z wysokim bezrobociem.

3. Identyfikacja zagrożeń w otoczeniu Gminy Siemyśl

3.1. Synteza zagrożeń w otoczeniu

Na podstawie analizy otoczenia dokonano wyboru zagrożeń w otoczeniu (zamieszczonych w załączniku). Poniżej przedstawiono najistotniejsze z nich:

- Szybki postęp techniczno– technologiczny, szczególnie w zakresie komputeryzacji i telekomunikacji oraz usług
- Różnicowanie poziomu nauczania i edukacji społeczeństwa
- Różnicowanie poziomu życia i zamożności społeczeństwa
- Różnicowanie warunków startu dla młodego pokolenia
- Odłożenie w czasie procesu integracji nowych krajów z Europy Środkowo-Wschodniej
- Brak polityki wspierania regionów opóźnionych w rozwoju wynikający z opóźnień w przyjęciu Polski do struktur UE
- Konkurencja z Polską krajów aspirujących do członkostwa
- Ujemne saldo migracji w województwie przy niewielkim przyroście naturalnym (głównie w miastach) - województwo charakteryzuje jedna z najniższych gęstości zaludnienia
- Zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wchodzenie w wiek produkcyjny “wyżu” z lat poprzednich
- Spadek na wsi liczby ludności w wieku produkcyjnym
- Jeden z najwyższych w kraju wskaźnik bezrobocia (stopa bezrobocia 14,1%) - wysoki udział bezrobotnych ze wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych (bezrobocie agrarne)
- Zbyt duży udział zatrudnionych w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie oraz sferze budżetowej
- Zbyt niski poziom bezpieczeństwa na drogach
- Niedostosowany do obecnych obciążeń dróg i potrzeb stan infrastruktury drogowej
- Niewystarczający stopień telefonizacji (przy gęstości w mieście 25,1 tel/100 mieszk., na wsi wynosi on 7,8 tel/100 mieszk.)
- Znaczne zaniedbania w ilości mieszkań, ich standardzie oraz powierzchni
- Emisja zanieczyszczeń energetycznych, w tym szczególnie tzw. emisja niska
- Komunikacja samochodowa w aglomeracjach miejskich (brak obwodnic)
- nierozwiązany problem gospodarki odpadami; wymagać to będzie znacznych nakładów finansowych i zmiany świadomości ekologicznej społeczeństwa
- Zły stan ochrony wód

- Niewystarczająca ochrona zasobów wód podziemnych
- Zła struktura wykorzystania gruntów
- Niski udział użytków zielonych (10%)
- Zbyt niska lesistość w powiecie kołobrzeskim (21,1%)
- Duży udział użytków rolnych w powiecie kołobrzeskim (63,8%)
- Znaczne zróżnicowanie w obrębie powiatu (w sferze społecznej, technicznej i strukturalnej)
- Wysoki odsetek powierzchni odłogów i ugorów (w 1998 roku stanowiły one 17,6% powierzchni gruntów ornych)
- Wzrost liczby małych gospodarstw poniżej 5 ha
- Słabe i przeciętne gleby w powiecie
- Ekstensywna gospodarka rolna na byłych terenach popegeerowskich (na tle gospodarki chłopskiej)
- Dominacja w województwie produkcji roślinnej
- Niska wydajność i jakość produkcji zwierzęcej
- Gwałtowny spadek opłacalności produkcji rolnej (pomimo wzrostu wydajności tylko 15,5% indywidualnych gospodarstw utrzymuje się z własnych przychodów)
- Niewykorzystane rezerwy rozwojowe w zakresie gospodarki i rolnictwa (biedny region rolniczy)
- Brak rozwiązań systemowych dotyczących producentów rolnych
- Niezadowalający stan sanitacji gospodarstw i siedlisk wiejskich
- Brak wpływu na tempo przemian w rolnictwie (ponad 70% powierzchni użytków rolnych należy do rolników indywidualnych)
- Postępujące ubożenie ludności wiejskiej i części ludności miejskiej - korzystanie z pomocy społecznej nawet przez 30% mieszkańców gminy
- Zły stan bazy oświatowej, niezaspokojone potrzeby w zakresie oświaty
- Coraz wyższe koszty kształcenia
- Niski poziom i struktura wykształcenia mieszkańców wsi - niewielki procent młodzieży z obszarów wiejskich kontynuuje naukę w szkołach wyższych
- Sezonowość działalności gospodarczej i usług w otoczeniu turystyki
- Sezonowość oferty turystycznej
- Krótki sezon turystyczny i warunki pogodowe
- Nie w pełni wykorzystywany potencjał turystyczny
- Słabe zagospodarowanie wybrzeża i akwenów wodnych
- Zły stan istniejącej bazy noclegowej
- Zbyt mała liczba wydarzeń kulturalnych i innych atrakcji turystycznych
- Niekorzystna relacja ceny do oferty wypoczynkowej
- Konkurencyjność innych regionów kraju i stosunkowo niskie koszty wypoczynku za granicą (jako zagrożenie dla rozwoju turystyki w regionie)
- Zła dostępność komunikacyjna
- Słaba infrastruktura techniczna w powiecie

- Brak dostępności kultury w małych miejscowościach i na terenach wiejskich.
- Brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz brak środków na finansowanie i poprawę dostępności infrastruktury sportowej na terenach wiejskich
- Trudna do pokonania bariera dostępu do kapitału - zbyt małe własne możliwości finansowe
- Brak inwestorów
- Brak wspólnej polityki integracyjnej i regionalnej zgodnej ze strategią rozwoju województwa zachodniopomorskiego
- Brak wspólnych inwestycji gmin
- Brak zdolności do pozyskania jak największych kwot z funduszy pomocowych, preakcesyjnych i innych

3.2. Zagrożenia postrzegane przez społeczność Gminy Siemyśl

Polityka państwa

- Tarcia elit politycznych
- Złe prawo
- Brak przekształceń w rolnictwie
- Zła polityka rządu
- Polityka podatkowa
- Wszelkie cięcia budżetowe
- Negatywna polityka rolna (brak stabilnej polityki rolnej państwa)
- Zła polityka rządu dotycząca polskiej wsi

Spadek dochodów własnych gminy i społeczeństwa

Konkurencja

- Tania siła robocza z gmin sąsiednich
- Napływ żywności zewnętrznej
- Zanik produkcji rodzimej

Brak perspektyw rozwoju młodzieży (szkolnictwo dla bogatych)

Ograniczony dostęp do specjalistycznej służby zdrowia (i odpłatność)

Bariery w otoczeniu gminy

- Partyjność elit
- Układy polityczne i towarzyskie a nie fachowość
- Dominacja kleru

Komentarz

Różnicowanie tempa rozwoju wewnętrznego i zewnętrznego przy ograniczonym dostępie do środków pomocowych i braku tanich kredytów stanowić będzie istotną barierę rozwoju całego regionu.

Krytycznie oceniana jest polityka państwa w zakresie rolnictwa. Duży udział sfery rolnictwa, upadek gospodarstw niewielkich obszarowo i bardzo ograniczony wpływ władz lokalnych na tempo przemian w rolnictwie doprowadzi do pogłębiania się sfery ubóstwa na obszarach wiejskich.

Jednym z najważniejszych zagrożeń jest dostępność do rynku pracy i brak warunków startu dla młodego pokolenia. Niska dochodowość gospodarstw domowych przy wysokich kosztach kształcenia stanowi zagrożenie dla prawidłowego rozwoju całego obszaru. Wpłynie to z pewnością na utrzymywanie się ujemnego salda migracji.

Istotnym zagrożeniem jest spadek zainteresowania inwestorów i spadek cen gruntów spowodowany zmianami administracyjnymi i utratą województwa koszalińskiego. Mieszkańcy z tego obszaru obawiają się silniejszego lobby szczecińskiego oraz konkurencji partnerów wewnętrznych i zewnętrznych.

W ocenie mieszkańców Gminy Siemyśl występuje bariera psychologiczna w pokonywaniu transformacji ustrojowej.

4. Scenariusze stanów otoczenia

4.1. Scenariusz pesymistyczny

Podstawą do sformułowania scenariusza pesymistycznego jest założenie, że Polska nie zostanie przyjęta do struktur Unii Europejskiej. W krótkim okresie czasu może przynieść to złagodzenie presji otoczenia wynikającej z osłabienia konkurencji, zagranicznych inwestycji kapitałowych oraz utrzymywania się ochrony polskiego obszaru celnego. W dłuższym okresie czasu wolniejsze tempo rozwoju nie będzie w stanie zahamować różnicowania wewnętrznego gospodarki polskiej. Dotyczyć to będzie wszystkich sfer życia, począwszy od gospodarki poprzez rolnictwo, a w konsekwencji także usług i sfery społecznej.

Skutkiem wolniejszego przyrostu konsumpcji krajowej będzie ograniczenie dostępu do oświaty, kultury, sportu i rekreacji. Nie da się także dogonić zapóźnień w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Postępować będzie różnicowanie w poziomie rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów kraju. Tempo rozwoju hamować będzie także nie zrównoważony bilans płatniczy państwa i konieczność spłaty zadłużenia.

W przypadku realizacji tego scenariusza znacznie wyższy koszt poniesie ludność zamieszkała na obszarach wiejskich.

4.2. Scenariusz optymistyczny

Podstawą do sformułowania scenariusza optymistycznego jest założenie, że Polska zostanie przyjęta do struktur Unii Europejskiej w 2003 roku. W krótkim okresie czasu budżet państwa zostanie zasilony funduszami preakcesyjnymi i funduszami strukturalnymi ukierunkowanymi na wyrównanie poziomu rozwoju regionów zapóźnionych. Polska w pełnym stopniu korzystać będzie z polityki rolnej wspólnoty (CAP). Zasilenie finansowe budżetu będzie wyższe od obowiązkowych wpłat do kasy unijnej i odpowiadać będzie wzrostowi gospodarczemu na poziomie 10% do 12%. Specjalna polityka wobec obszarów wiejskich zapewni niezbędne inwestycje infrastrukturalne i przyniesie złagodzenie presji otoczenia wynikającej z narastania konkurencji firm zachodnich. Zagraniczne inwestycje kapitałowe pozwolą na wzrost eksportu i poprawę konkurencyjności polskiego przemysłu. Brak ochrony polskiego obszaru celnego z jednej strony spowoduje wzrost konkurencji, z drugiej jednak strony, ułatwi dostęp polskich towarów do rynków unijnych. W dłuższym okresie czasu zmniejszać się będzie zróżnicowanie wewnętrzne gospodarki polskiej. Dotyczyć to będzie wszystkich sfer życia począwszy od gospodarki poprzez rolnictwo, a w konsekwencji także usług i sfery społecznej. Skutkiem szybszego przyrostu konsumpcji

krajowej poprawi się dostępność do oświaty, kultury sportu i rekreacji. Poprawi się sytuacja w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

W przypadku realizacji tego scenariusza nie uda się wprawdzie utrzymać obecnej liczby gospodarstw rolnych, ale gospodarstwa objęte wspólną polityką rolną będą mogły uzyskać dopłaty do swojego eksportu np. na rynek rosyjski. Koszt ponoszony przez ludność zamieszkałą na obszarach wiejskich będzie znacznie mniejszy a perspektywy rozwoju dla następnego pokolenia znacznie lepsze.

4.3. Scenariusz najbardziej prawdopodobny

Scenariusz najbardziej prawdopodobny opiera się na założeniu, że Polska zostanie przyjęta do struktur Unii Europejskiej w 2005 lub 2006 roku. W okresie przejściowym występować będą problemy i napięcia związane z dostosowywaniem polskiej gospodarki do gospodarek rozwiniętych państw Europy Zachodniej. Złagodzenie kosztów transformacji i przygotowywania się do wstąpienia do struktur UE zapewnią programy pomocowe i fundusze preakcesyjne. Przy słabości budżetów gminnych, aby zwiększyć stopień absorpcji środków pomocowych, zostaną uruchomione linie kredytowe z Banku Światowego (EBOR i innych). Środki pomocowe wydatkowane zostaną na zadania pozwalające osiągnąć możliwie największy skumulowany efekt gospodarczy i polityczny (wykorzystywany w polityce informacyjnej UE wobec własnych podatników itp.). Przykładem takiej polityki mogą być zasady przyznawania środków z funduszy ISPA i SAPARD. Część funduszy pomocowych ukierunkowana zostanie na wyrównanie poziomu rozwoju regionów wiejskich. Polska nie będzie mogła w pełnym stopniu korzystać z polityki rolnej wspólnoty (CAP). W przypadku wynegocjowania długich okresów przejściowych (w różnych publikacjach mówi się o 10 lub 18 latach) korzystanie ze wsparcia dla rolnictwa będzie jeszcze bardziej odłożone w czasie. Po przystąpieniu Polski do UE zasilenie finansowe budżetu będzie na zbliżonym poziomie lub będzie niższe od obowiązkowych wpłat do kasy unijnej. Otrzymywana pomoc z UE odpowiadać będzie wzrostowi gospodarczemu na poziomie 6% do 9% rocznie. Korzystna polityka wobec obszarów wiejskich zapewni wzrost inwestycji infrastrukturalnych i złagodzi koszty transformacji ponoszone przez ludność z obszarów wiejskich. Narastać będzie konkurencja krajowa i zagraniczna. Zagraniczne inwestycje kapitałowe pozwolą na wzrost eksportu i poprawę konkurencyjności polskiego przemysłu. Znoszona stopniowo ochrona polskiego obszaru celnego z jednej strony spowoduje wzrost konkurencji, z drugiej jednak strony ułatwi dostęp polskich towarów do rynków unijnych. W dłuższym okresie czasu zmniejszać się będzie zróżnicowanie wewnętrzne gospodarki polskiej. Dotyczyć to będzie wszystkich sfer życia począwszy od gospodarki poprzez rolnictwo, a w konsekwencji także usług i sfery społecznej. Skutkiem przyrostu konsumpcji

krajowej poprawi się dostępność do oświaty, kultury sportu i rekreacji. Poprawi się sytuacja w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

We wszystkich scenariuszach największe koszty będą musiały ponieść gałęzie gospodarki i obszary, które z różnych względów wyłączone były z walki konkurencyjnej. Dość wspomnieć, że pomimo dwóch światowych kryzysów energetycznych i dostępności do taniego gazu i ropy naftowej z ZSRR Polska pozostała przy energetyce i systemach ogrzewania opartych na węglu. Energochłonność i materiałochłonność gospodarki polskiej jest 2 do 3 razy wyższa od gospodarki krajów rozwiniętych (przemysł stalowy, budownictwo i inne). Struktura agrarna gospodarstw (duże rozdrobnienie, brak gospodarstw wielkoobszarowych), niska wydajność i jakość produktów rolnych prowadzi do bardzo głębokiego spadku dochodowości gospodarstw rolnych. Presja rynku wewnętrznego i pojawienie się dużych gospodarstw (nawet przy pełnej ochronie przed importem żywności z zewnątrz) spowoduje narastanie konkurencji i upadek wielu gospodarstw. Z pewnością nie uda się utrzymać obecnej liczby gospodarstw rolnych. Tylko największe i najbardziej wydajne gospodarstwa objęte zostaną wspólną polityką rolną i będą mogły uzyskać dopłaty do swojego eksportu np. na rynek rosyjski.

Koszty ponoszone przez ludność zamieszkałą na obszarach wiejskich będą znacznie wyższe od kosztów ponoszonych przez pozostałe grupy społeczne.

Realizacja tego scenariusza pozwoli na złagodzenie kosztów transformacji. Jednak wyraźne efekty i lepsze perspektywy rozwoju osiągną dopiero następne pokolenia. Wydaje się, że najważniejszą konkluzją analizy stanów otoczenia jest konieczność zapewnienia warunków do lepszego życia następnym pokoleniom.